

rálnych hodnôt a noriem“ (s. 11).

V ďalších častiach práce autori analyzujú aktívny životný postoj, jeho podstatu, obsah, rozmery, charakteristiku základných osobnostných čŕt človeka socialistického typu a zhodne konštatujú, že práve táto analýza umožňuje pochopiť skutočnosť, že podstatu životného postoja osobnosti nie je možné vyvodiť iba zo samotnej osobnosti, ale že „... je nevyhnutné objasniť, v akých podmienkach osobnosť žije a koná; inými slovami, osobnosť a jej životný postoj je determinovaný sociálnym prostredím, chápaným v širokom zmysle tohto slova ako spoločensko-ekonomická formácia a v užšom slova zmysle ako individuálne podmienky životnej činnosti človeka, t. j. mikroprostredie“ (s. 27).

Znamená to toľko, že podstata životného postoja je podmienená objektívnymi faktormi, spoločenskými vzťahmi, že osobnosť, jej činnosť, konanie a životné postoje sú sociálne determinované a majú sociálnu kvalitu. V týchto súvislostiach aktívny životný postoj osobnosti predstavuje komplexný odraz tých zložitých vnútorných protirečivých sociálnych vzťahov, do ktorých človek v každodennom živote vstupuje.

Množstvo zaujímavých a podnetných myšlienok je vyslovených v súvislosti s analýzou nového typu socialistického človeka, jeho konania,

záujmov, cieľov, potrieb, presvedčenií a ideálov (s. 36—77). Autori monografie sa nevyhýbajú riešeniu ani takých aktuálnych otázok, akými sú otázky slobody a zodpovednosti osobnosti, pracovnej tvorivej aktivity, politickej a morálnej aktivity, ktoré v závere práce vyúsťujú do marxisticko-leninskej kritiky buržoázných koncepcií sociálnej aktivity osobnosti a jej životného postoja (s. 312—341).

Táto dôsledná marxistická analýza buržoázných teoreticko-metodologických prístupov k analýze človeka a jeho životného postoja, sociálnych aktivít je obsiahnutá v kritike „inštrumentálneho aktivizmu“ amerického sociológa T. Parsonsa, ktorého aktivizmus je zameraný na dosiahnutie výlučne „úspechu“, zavrhuje pritom dialektickomaterialistické chápanie vzájomného vzťahu osobnosti a spoločnosti, v ktorom určujúci rozmer osobnosti je odvodený od sociálnych výrobných vzťahov (s. 317).

Jasný a zrozumiteľný štýl, vecná argumentácia z pozícií teórie a metódy marxisticko-leninskej filozofie, hodnotu práce iba umocňujú.

Prácu odporúčame do pozornosti nielen filozofickej verejnosti, ale i tým čitateľom, pre ktorých filozofické otázky človeka i budúcnosť človeka nie je ľahostajná.

Anna Klimeková

NA POMOC UČITEĽOM MARXISTICKO-LENINSKEJ ETIKY

S. F. ANISIMOV a kol.: Metodika prepodavanja etiki v vysšej škole. [Metodika výuky etiky na vysokej škole]. Vysšaja škola, Moskva 1980, 144 s.

Na sovietskom knižnom trhu sa objavila metodická príručka S. F. Anisimova a kol. Metodika výuky etiky na vysokej škole. Cieľom metodickej príručky z etiky je zvýšenie kvality výuky tejto vedeckej disciplíny. Hlavný dôraz sa v tejto príručke kladie

na etické vzdelávanie a mravnú výchovu študujúcej mládeže na vysokých školách. Práve vysoké školy zohrávajú rozhodujúcu úlohu pri formovaní vedeckého marxisticko-leninského svetozhľadného prístupu, práve na vysokej škole sa vytvára systém duchovno-mravných hod-

notovej orientácie a aktívna životná pozícia budúcich špecialistov.

V metodickej príručke sa dôraz kladie na hlavný cieľ výchovy študentov, ktorým je komunistický mravný obsah aktívnej pozície socialistickej osobnosti, jeho formovanie u špecialistov, u budúcich vedúcich výrobných, školských, vedeckých, umeleckých kolektívov. Autori zdôrazňujú, že tento cieľ by mal byť v centre pozornosti nielen etikov, ale všetkých tých, ktorí vytvárajú metodické príručky pre ostatné spoločenskovedné disciplíny.

Autori metodickej príručky zdôrazňujú, že etika vždy bola a vždy bude súčasťou filozofického poznania. Morálne predstavy a etické pojmy boli a sú obsiahnuté v každom svetonázore. Žiadny svetonázor nemôže byť zavŕšený a úplný, ak v sebe neobsahuje viac alebo menej rozpracovaný a logicky usporiadaný systém etických pojmov a princípov.

V uvedenej príručke autori poukazujú na nevyhnutnosť výuky marxisticko-leninskej etiky na vysokej škole. Vieme, že na mravnú výchovu študentov majú vplyv rôzne štátne ustanovizne a spoločenské organizácie, rodina a kolektív, v ktorom sa mladý človek nachádza. No bez odbornej a cieľavedomej práce v oblasti mravnej výchovy súhrn rôznorodých, niekedy aj navzájom si protirečiacich mravných názorov a predstáv, nemôže živelne priviesť k vytvoreniu uvedomeleho a harmonického systému mravných presvedčení. Prirodzeným a systematickým spôsobom sa táto práca môže realizovať práve v škole, kde proces výchovy je organicky spätý s procesom výuky. Na vysokej škole tento proces mravného formovania osobnosti dostáva svoje ďalšie pokračovanie predovšetkým v podobe teoretického odôvodnenia a pôdložia. Bolo by naivným si myslieť, že jedna prednáška o morálke ako forme spoločenského vedomia v rámci výuky mar-

xisticko-leninskej filozofie stačí, aby sme študentov oboznámili s celým komplexom etických poznatkov. Autori zdôrazňujú, že zvlášť veľký význam etiky ako jednej z vied, ktoré sa podieľajú na tvorbe vedeckého svetonázoru spočíva v tom, že práve v etike sa filozofické úvahy priamo premietajú do praxe výchovnej činnosti a cez ňu do praxe každodenného ľudského poznania. Prostredníctvom etiky sa prvky svetonázoru stávajú súčasne motívmi konania. Z tohto dôvodu je potrebné venovať výuke etiky a mravnej výchove zvýšenú pozornosť.

Príručka pozostáva z deviatich kapitol.

V prvej časti práce sa analyzujú všeobecné metodologické požiadavky na výuku základov marxisticko-leninskej etiky na vysokých školách. Jednou zo základných požiadaviek je správne zostavenie kurzu etiky, spojenie teoretickej, normatívnej a podpisnej stránky. Sú v nej tiež obsiahnuté všeobecné pokyny k metodike prípravy výuky a samotnej výuke. Autori zdôrazňujú, že dôležitou požiadavkou kvalitnej výuky je obratné prispôbenie formy a obsahu výuky zvláštnostiam poslucháčov, ich profesionálnej orientácie, vekovému zloženiu, stupňu pripravenosti osvojiť si nový materiál. Úroveň pripravenosti poslucháčov zameraná na osvojenie etiky, a spolu s tým nevyhnutnosť prispôbenia sa k profilu vysokej školy, kladú na učiteľa doplniteľné úlohy. Napríklad, musí vyvolať záujem o abstraktné otázky etiky a podľa možnosti formulovať tieto otázky v prístupnej forme. Mnohé závisí od kultúry vyjadrovania sa lektora, od používaných termínov.

Zdôrazňuje sa požiadavka využitia teoretického dedičstva Marxa, Engelsa a V. I. Lenina, ako aj ďalších významných teoretikov marxizmu-leninizmu, ktoré musí byť neoddeliteľnou súčasťou ideovo-teoretického ob-

sahu zamestnaní z etiky. Využívanie ideovo-teoretického dedičstva Marxa, Engelsa, Lenina je zvlášť nevyhnutné v tých častiach prednášok alebo seminárov, kde je potrebné sformulovať principiálne tézy alebo definovať pojmy.

Aktuálnosť teórie, jej vzťah k súčasnosti je ďalšou dôležitou požiadavkou, ktorú musí lektor akceptovať pri príprave prednášok.

Autori pripomínajú známe slová V. I. Lenina o tom, že výuka a výchova musí byť orientovaná na výchovu mládeže v duchu komunistickej morálky. Mravná výchova musí byť jednou z hlavných úloh výuky a výchovy. Autori píšú, že „žiaľ, medzi študentami sú ešte takí, ktorých vábia vzory ‚pekného‘ meštiackeho života tak, ako je zobrazený v niektorých zahraničných filmoch, beletrií. Jediným prostriedkom profilaktiky a liečenia podobných ‚detských chorôb‘ chlapcov a dievčat, vytvorenia svojráznej imunity pred vplyvom buržoáznej ‚masovej kultúry‘ je výchova pevných morálno-politických presvedčení, na základe ktorých mladý človek dokáže vedome oddeliť skutočné hodnoty života a kultúry od zdanlivých, skutočnú krásu od falošnej.“ (s. 24)

Autori odporúčajú pri výuke marxisticko-leninskej etiky využívať ilustrovaný materiál a všetky dostupné názorné pomôcky, príklady a cvičenia. Lektor však musí mať na pamäti, že etika je abstraktnou filozofickou vedou, a to kladie pomerne vysoké nároky na výber a používanie názorných pomôcok.

V ďalších kapitolách autori navrhujú témy, ktoré by mali byť obsiahnuté v kurze marxisticko-leninskej etiky. Autori dávajú metodické pokyny k nasledujúcim témam:

1. Marxisticko-leninská etika — vedecká teória morálky.
2. Základné etapy v rozvoji etického učenia.
3. Sociálna podstata morálky.
4. Základné kategórie morálneho vedomia a etiky.
5. Zákonitosti historického vývoja mravnosti.
6. Morálne princípy socializmu a komunizmu.
7. Komunistická morálka a výchova mladého človeka.
8. Kríza buržoáznej morálky a kritika súčasných buržoáznych a revizionistických etických koncepcií.

Metodickému rozboru každej z uvedenských tém je venovaná samostatná kapitola.

Príručka zároveň obsahuje zoznam povinnej literatúry (práce klasikov marxizmu-leninizmu, stranícke dokumenty a práce významných marxistov), zoznam učebnicovej literatúry a podľa jednotlivých tém aj zoznam doporučenej literatúry).

Uvedená príručka patrí do série prác *Metodika výuky filozofie* vydávaných Inštitútom zvyšovania kvalifikácie učiteľov spoločenských vied pri Moskovskej štátnej univerzite M. V. Lomonosova. Autori príručky zdôrazňujú, že uvedená metodická príručka je prvým pokusom zovšeobecňujúcim výuku etiky na vysokej škole, čo nevyčleňuje určité nedostatky.

Po uvedení príručky by mali siahať predovšetkým učelia základov marxisticko-leninskej etiky a tie katedry, ktoré zabezpečujú alebo sa pripravujú zabezpečovať výuku základov marxisticko-leninskej etiky na vysokých školách.

Irina Dudinská